

~~12242.~~
No. 641.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

21971

uus

ABD-raamat.

a b d e g

h i j k l m

n o p r s

f st t u w — ä ö ü.

2.

ai au ae aa ea ei

äi äu äe iu ia io

ie oa oe ou oi ui

ue ua üi üa öu öi

üi öe ie ao öä eü.

3.

ab de be ed ib di bi id ba

da ab ad bo do ob od bu ub

ud du ga ah ag ha he eh ge

hi eg ig ho go ob og uh ug

af gu hu al ka el la le ef.

4.

fe il fi li if of ol fo lo
ul fu lu uf ma an am na en
me ne em ni mi in mi im no
om on mo um mu nu un ap ra
pa ar re pe er ep pi ri ip
ir ro po or ro ru pu ru up.

5.

fa ur aš es fe fi iš oš su
uš ta aw at wa te we et ew
wi it ti wi ow wo to ot wu
ut uw tu ab ad la ša šu ut
la ol fu aš ma nu ha ah ag
ka la to al tu um om ho oh
lu uh ar wo ur ru hu ud lu.

6.

on po ut uw na ap ra šo ol
no mu ma am ja ob ja ji pa
ab bi ar mu an da mi na ta
na te da ei wa ta en ne ta
ju wi na ar ra ei lu ka et
am lu ba eh ma ta tu le ta
ka oh ša ja hu pa il ma tu.

7.

aeg, alw, and, ait, ais, alp, auf,
aur, eit, ehk, efs, eht, end, aaw,
aas, arg, arg, org, dun, òis, arm,
ees, òhk, òrn, ufs, ùfs, oht, urb,
und, ees, elk, end, umb, uus, erk,
hal, hai, hòi, ilm, jah, jòi, jak.

8.

kas, kui, kùl, kap, kul, kuf, kon,
kep, kel, kes, koi, lòi, lak, lòm,
luk, lai, lip, lap, lin, mal, mok,
map, mil, mul, miš, mai, nar, nap,
nup, nui, nip, nul, nâk, nuk, not,
nòm, noh, pap, pat, pai, pil, pui,
pul, pik, pim, pam, pan, pak, pul.

9.

puš, pun, pin, pòr, puš, pól, pot,
pup, pop, pen, rak, rok, roš, rul,
rop, rip, rot, fiš, sòn, suf, sap,
sul, sup, sai, sop, siš, tup, tui,
tai, tak, tuk, tol, tòl, tòt, toš,
ton, tòn, kan, koš, kum, pir, pom,
pek, mùl, hop, ren, sel, sep, tan.

10.

arst, haaw, hind, hing, hirm, hulk,
hais, hând, haud, hunt, hurt, halp,
hoog, hool, hoop, hein, faks, farp,
raim, rand, rasw, laast, lups, lehm,
leht, ling, fokš, furg, fops, fups.

11.

hârg, hââl, hilp, kolm, kelm, kord,
sest, film, sôlm, tofk, tund, torm,
wast, wend, noor, nôôr, nops, nurk,
niit, wits, wôrk, wôim, krap, kurb,
kosc, must, mûts, muld, mulk, máng.

12.

nôrk, nôel, núüd, kuus, kúüs, kúnd,
kúlw, sâlg, sârw, tarfk, tuul, telk,
tiik, tint, tang, selg, rong, ronk,
roog, ritw, riist, sakš, saab, saps,
surm, sulg, sund, hólq, nirfk, naps.

13.

jalq, juut, jârg, juust, joofk, juht,
fârg, fúlg, mold, nârb, parfk, pant,
piisfk, pilk, pilw, pind, pôlw, tusk,
tuhfk, tomp, tips, tops, wops, lops,
foot, fórw, laps, laisfk, lind, lust.

14.

wilt, wolt, waht, wint, wânt, kirp,
fits, halw, hând, lont, tont, sant,
torf, toht, tóhf, nirk, wirk, wârk,
wiil, wiis, wiin, tiin, riin, fiin,
temp, teps, fups, raps, nips, nifs.

15.

rôöf, rong, fong, song, wang, kang,
fiuf, piuf, puif, paif, soif, suif,
farn, fern, fark, parn, larn, taln,
tôlf, pôrf, marf, mâr, fark, hark,
pörn, pâr, parn, fârn, hirn, forn.

16.

fiis, fiit, fiil, fiil, liin, fiin, fool,
toos, tóod, tool, toop, toos, tuul,
kuum, kuul, kuum, puur, suur, kaal,
kaas, taar, taat, saar, saan, fâar,
fâar, fâal, pâal, hâal, tâal, wâar.

17.

mees, moon, mets, meel, móot, fâf,
fóht, fórs, fark, film, fild, faun,
fant, faag, wars, wâlf, waim, waem,
piip, piir, pafs, pois, part, pais,
told, táht, táis, taim, tóuf, tórn.

18.

A B C D E F G
 H I J K L M N O
 P Q R S T U V.

19.

Ar=mas, ai=ta, ar=wa, an=na, ae=ga, a=lam,
 a=si, a=bi, wö=ta, was=tu, se=da, tu=ba, nae=ra,
 ne=li, na=ba, ä=ra, pa=ne, pa=haßs, pal=ju,
 pör=ßas, räa=gi, ik=ka, tö=de, sö=na, Kaa=rel.

20.

Ä=ra, nae=ra, me=he, ni=me, Mih=kel, pil=ka,
 mit=te, wa=na, i=sa, waa=ta, et=te, e=nam, si=na,
 üt=le, öi=gus, ön=ne, too=ja, pat=tu, po=le, tar=
 wis, te=ha, Ju=mal, nuht=leb, se=da, wis=tist.

21.

Hin=ge, wae=wab, pa=tu, hä=da, wiim=sel,
 päa=wal, tu=leb, fo=hus, lüf=lab, al=la, pör=gu,
 hau=da, pii=nab, hirm=ßast, si=nu, hin=ge, tu=le,
 kii=red, löö=wad, ii=les, möt=le, o=ma, wiim=se,
 ot=sa, päa=le, tub=li, sö=ber, kulb=ne, wa=ra.

22.

Böö-ra, üm-ber, pa-tust, si-na, uu-e, e-lu,
sis-se, as-tu, kur-jus, kee-lab, tae-was, saa-
mast, ön-nis, o-led, ar-mu, saa-nud, J̄s-sand,
wö-tab, tae-wa, rii-ki, il-mas, i-me, il-ka,
i-dub, jän-dab, jul-ge, ju-ba, la-se, lau-lu.

23.

Aa-dam, Ge-wa, ah-ne, a-si, e-ma, hä-bi,
hä-da, hai-ge, hi-gi, hi-mu, i-hu, ii-al, is-te,
in-gel, i-lus, ju-ba, juh-tub, Jü-ri, jö-gi,
jook-seb, Ka-dri, kä-gu, ka-na, kan-nel, kin-
del, kin-nas, kom-be, ku-bu, kal-lis.

24.

Loo-ja, lah-ke, lam-mas, Lii-su, lait-ma,
kan-ge, kael-ne, hoo-ne, hoo-pis, hö-be, eh-te,
Ma-ri, mai-jas, mui-du, wöt-ma, mö-te,
möl-gub, mö-ni, möt-leb, mi-tu, lei-sik, li-ha,
Löu-na, liit-ma, li-be, lö-bus, lais-kus, lo-dew.

25.

Soh-wi, jü-da, sel-ge, ju-la, or-jus, oh-wer,
ö-li, ö-lud, öh-tu, ör-nus, Rein-hold, ris-ti,
ri-kas, ri-su, röö-mus, ro-hi, roo-jus, rip-pub,
ra-hu, roh-ke, Trii-na, Tii-tus, te-ul, tä-na,
tor-mab, tör-kus, too-res, toi-dus, tar-kus.

26.

Wil-lem, wiit-ma, ta-ga, tu-ba, wae-ne, wä-
find, ta-lu, o-ri, toi-dus, too-res, uh-fe, ü-lem,
u-ni, uu-lits, umb-ne, Ul-rih, usk-ma, u-du,
wä-raw, wä-hi, wa-ras, wö-tab, wa-le, wa-ri,
wöö-ras, wil-tu, ja-lus, kub-jas, kän-gus,
kim-pus, joo-dik, jul-ge, jä-nes, kal-ju, kün-
gas, för-gus, kal-lis, koo-lis, ki-be, ko-dus,
lö-bus, lah-fe, e-lu, i-me.

27.

Nee-du, noo-rus, närt-sib, nä-gu, pi-hu, tu-li,
tuk-sub, mi-nut, mei-le, ait-ma, la-se, lap-sed,
füü-a, li-ha, D-tu, oot-ma, And-res, kü-bar,
küü-nar, rät-sep, ris-ti, röö-wel, röö-kis, si-ga,
jin-gub, si-le, seit-se, rä-tik, Tür-gi, sö-da,
kää-rid, kok-ku, su-la, o-da, war-ras, wah-wa,
te-gu, arg-lit, lu-gu, ru-mal, mö-te, mui-du.

28.

Ab-raam, rikas, aid-nik, an-deks, a-lus, Ge-
rit, e-sik, e-dew, tüd-ruf, joo-k-seb, jä-rel joo-
dik, jul-ge, ka-ru, koo-bas, sa-da, sö-na, sö-nik,
a-ni, hal-jas, po-ri, sü-gaw, sö-sar, sö-ber,
juu-rus, juh-kur, ma-gus, kal-lis, ter-wis,
ti-ge, tiis-kus, tö-bi, ti-na, too-res, tü-hi,
uh-kus, nur-ja.

29.

Ar-mas-tus, a-bi-mees, a-bi-kaas, a-lus-tus,
ai-ta-ma, ar-was-te, Ges-ti-maa, e-da-si, e-si-
te, e-la-ma, hin-ga-ma, hoo-le-ga, ha-ga-nad,
hiil-ga-ma, hul-ku-ma, kar-ga-ma, mü-l-la-ma,
Jü-ri-kuu, jul-ges-te, juh-ti-ma, jä-ne-sed,
jä-re-le, jook-se-ma, kal-la-ma, ka-da-kas,
kan-na-tus, re-ba-sed, roh-kes-te, Root-si-maa,
rän-gas-te, ro-hu-maa, ru-tus-te, si-gi-ma.

30.

Sat-sa-maa, soo-la-ne, so-pa-ne, Taa-ni-maa,
tol-mu-ne, tu-ge-wus, u-du-ne, ü-hel-sa,
un-ter-wits, u-ni-ne, wi-ha-ne, wii-ru-lif,
ön-ne-lif, ön-ne-tus, o-ha-kas, o-he-lif, Ku-
re-saar, ku-ning-riik, ko-ha-ne, Ka-pu-maa,
la-gen-dif, li-be-keel, tä-nu-lif, Taa-ni-el, tö-
bi-ne, e-la-jas, e-le-want, ek-si-tus, ho-bu-ne,
hi-mu-lif, hom-mi-ku, u-du-ne, uh-kes-te.

31.

Sa-dul-sepp, sa-la-lif, soo-li-kas, Tart-la-ne,
ta-ku-ne, to-ru-pill, ui-la-kas, u-si-nus, ü-le-
wel, kar-wa-ne, kol-la-ne, Kihn-la-ne, ru-ma-
lus, ru-si-kas, rand-la-ne, u-su-taw, loo-tus-
lif, näl-ja-ne, na-ru-kael, nuus-ka-ma, hoo-le-

tu, hai-ka-la, hap-ne-ma, i-su-lif, il-ma-lif,
i-hu-lif, lak-ku-ja, lu-ge-ja, kömp-si-ja, o-ra-
was, o-ha-kas, o-le-mus, mi-ne-wik, tu-le-wik.

32.

Peet-ri-ke, pee-ni-ke, poi-si-ke, pa-han-dus, ka-
han-dus, ar-mas-tus, Mar-di-ke, Maa-li-ke,
nör-gas-tus, ni-kas-tus, nae-ra-tus, wal-la-le,
wi-ha-ne, was-ta-ne, wöe-ri-te, wö-ru-kael,
äm-ma-eit, äm-ma-rif, a-bi-mees, kul-ler-kup,
jaa-ni-lill, ki-bu-wits, pü-ha-pääw, es-mas-
pääw, tei-si-pääw, kess-nä-dal, nel-ja-pääw,
wii-es-pääw, lau-pää-wa, pü-hit-se, i-lus-ti.

33.

Rii-su-ja, röö-wi-ja, röh-ku-ja, pa-lu-ja, pa-
tu-ne, pa-ha-ne, pöö-ra-ne, pil-ka-ja, pä-ri-ja,
a-su-ja, i-ni-me, hi-li-ne, tu-li-ne, tuu-le-ne,
tä-ni-ne, e-la-ma, ek-si-ma, e-si-te, hai-gen-da,
häs-si-ta, wä-si-ta, wal-jus-te, wir-gas-te.

34.

A-wal-dus, il-mu-tus, kim-ba-tus, i-hal-dus,
u-nis-tus, kur-was-tus, ar-wa-sin, ai-ma-sin,
wal-wa-sin, ui-nu-sin, tuk-ku-sin, puh-ka-sin,
pa-ran-dud, kas-wa-tud, ka-han-tud, mä-les-
tud, maa-li-tud, küü-ri-tud kää-ra-ga, wa-
lu-ga, tü-li-ga, tar-gas-te, tub-lis-te.

35.

Ar-mas-tab, hä-be-neb, kum-mar-dab, röö-mus-tab, mee-li-tab, li-bi-seb, pa-tu-seb, pa-su-nad, fo-ba-rad, för-wit-sad, o-ha-kad, ka-da-kad, mi-ne-kul, tu-le-kul, sei-sa-kul, mait-se-taw, le-pi-taw, ka-ras-taw, mi-ne-wik, o-le-wik, tu-le-wik, tal-li-tus, tu-lu-lif, ka-su-lif.

36.

A-bi-e-lu, ä-fi-li-ne, ar-mu-ke-ne, a-wi-ta-ma, e-la-mi-ne, är-ka-mi-ne, e-ba-usk-lif, ef-si-ta-ma, en-ne-mi-ne, e-hi-ta-ma, ih-ka-mi-ne, hä-da-li-ne, a-bi-li-ne, hä-bis-ta-ma, ta-su-ta-ja, hä-da-li-ne, ar-mu-li-ne, hän-na-li-ne, pu-de-ne-ma, su-re-ta-ma, ja-ga-mi-ne, i-me-te-gu, jö-le-das-te, fi-be-das-te, kä-su-tund-ja, e-le-wi-kul, el-las-te, kaf-si-pi-di, möt-le-mi-ne, tu-le-mi-ne.

37.

Kad-ri-ke-ne, kur-jus-ta-ma, fi-sen-da-ma, köi-fi-pi-di, kan-na-ta-ma, lau-la-ta-ma, lu-nas-ta-ma, ü-hen-da-ma, öi-gu-se-ga ön-ne-li-ne, nar-ri-ke-ne, nel-ja-li-ne, ta-li-ta-ja, pö-las-ta-ja, Wi-li-an-di, wi-has-ta-ma, wih-ka-mi-ne, si-ni-lil-led, sii-di-sa-bad, röö-t-sa-fi-le, u-nis-ta-ma, üm-ber-löö-ma, far-wi-li-ne, ku-ris-ti-kud, is-tu-fi-le, li-be-das-te, i-su-li-ne, is-tu-fil-le.

38.

Öh-ka-mi-ne, ö-hu-ke-ne, il-ma-li-ne, pa-han-
da-ja, mu-re-li-ne, jam-si-mi-sed, kor-ra-li-ne,
hö-be-da-ne, foi-du-pu-na, pit-ken-da-ma, e-lu-
li-ne, ko-pu-ta-ja, a-bi-li-ne, a-wi-ta-ma, ma-
ti-ke-ne, mu-hu-li-ne, nö-r-gu-ta-ma, ko-da-
fond-ne, ka-ru-li-ne, kaf-si-pi-di, möt-le-mi-sed,
kee-le-kand-ja, köi-ti-pi-di, kar-wu-pi-di, kü-la-
li-ne, o-le-mi-ne, o-fa-li-ne, o-ka-li-ne.

39.

Noo-da-li-sed, no-ti-ke-ne, ko-mis-ta-ma, ka-du-
ma-ta, kan-na-ta-ja, mae-a-li-ne, mü-ris-ta-ja,
kee-ru-li-ne, kan-nus-ta-ja, Wi-bu-an-ne, wil-
ta-ti-le, i-lus-ta-ja, a-ru-li-ne, ar-wa-ma-ta,
til-lu-ke-ne, ti-bu-ke-ne ti-pu-li-ne, löu-gu-ta-ja,
lo-bi-se-ja, ku-pu-las-t-ja, kar-wus-ta-ja, kö-dis-
ta-ja, pö-ru-ta-ma, pai-nu-ta-ma, ko-ris-ta-ja,
e-la-mi-ne, tü-li-ta-ja, Tur-ja-la-ne.

40.

Ar-mas-ta-mi-ne, el-li-ta-mi-ne, pa-ran-da-mi-
ne, ef-si-ta-mi-ne, ö-pe-ta-mi-ne, juu-rus-ta-
mi-ne, u-nis-ta-mi-ne, wi-has-ta-mi-ne, ä-par-
da-mi-ne, hä-wi-ta-mi-ne, e-hi-ta-mi-ne, söb-
rus-ta-mi-ne, le-pi-ta-mi-ne, lu-nas-ta-mi-ne,

ö-hu-ta-mi-ne, pit-ken-da-mi-ne, lö-pe-ta-mi-ne,
 mü-ris-ta-mi-ne, jah-ker-da-mi-ne, ön-nis-ta-
 mi-ne, wan-nu-ta-mi-ne, pii-nus-ta-mi-ne.

41.

Hi-gis-ta-mi-ne, kui-wa-ta-mi-ne, e-den-da-mi-
 sed, eh-ma-ta-mi-sed, tal-li-ta-mi-sed, su-la-ta-
 mi-sed, si-li-ta-mi-sed, pu-rus-ta-mi-sed, pa-
 ran-dus-te-ga, ka-ras-tus-te-ga, põ-le-ta-mi-sed,
 nae-ra-ta-mi-ne, nu-ri-se-mi-ne, tü-lit-se-mi-ne,
 kur-was-ta-mi-ne, röö-mus-ta-mi-ne, pü-her-
 da-mi-ne, wa-he-ta-mi-ne, la-hu-ta-mi-ne, ü-
 len-da-mi-ne, wa-he-ta-mi-ne, la-hu-ta-mi-ne,
 ü-len-da-mi-ne, a-lan-da-mi-ne, ü-len-da-mi-ne.

42.

Kuule sõna, õpi hooljast, waata ette, ära
 laiskle, arwa järel, pane juure, wõta maha,
 jaga ära, pühi puhtaks, ütle järel, pane tähel,
 wõta ette, ära tantsi, tule siia, wea kinni,
 wõta lahti, lüfka üles, pane risti, seu sõlmi,
 ära naera, räägi tött, ole karmas, tee ruttu.

43.

Jumal aitab, tere löunat, wõta kätte, ära
 pilka, ära riidle, seisja rahu, süda waewab,
 'pole õige, elu mure, armu õli, hinga rahu,

armas jõber, mötle täna, mis sul wiga?
ära kardada, puhast süda, rõõmus elu, kurbdus
kaub, tule tuppa, ära oota, ole julge, waata
järel, wõta õppust.

44.

Päike tõuseb, udu waub, ilm on selge, rohi
kaswab, ilus oder, laiad lehed, wesi jooseb,
tuli põleb, lumi sulab, linnud laulwad,
surma tund, näed seda, mis sa ütled? õige
elu, paras küli, wõta wastu, ära põlga, näri
katki, joola sisse, pane suitstu, wõta heaks.

45.

Ärka üles, pane walmis, mine tööle, õpi
hooljast, ära hulgu, tõtta ruttu, päike tõu-
seb, mis sa ootad? Wõta kätte, hakka pääle,
pole wiga, lähed korda, katsu proowi, kerge
asi, kui sa tahad, mis sa nutad? ole rõõmus,
linnud laulwad, süda tujukub, ilm on selge,
kaste hiilgab, kägu kukub.

46.

Ära salga, näita wälja, kibe walu, wõta
rohtu, terwis tuleb, maga rahus, anna tänu,
magus uni, ihu wäsin'd, raske orjus, Heina
tegu, wõta loogu, wilja lõikus, pane napra,

rehe peksud, raske wili, maksab raha, ilus
lina, osta soola, küta ahju, keeda toitu, pane
laual, täida kõhtu.

47.

Mine metsa, wõta kirwes, pane pihhta, wea
wälja, ladu jülda, mööda ära, lasse seista.
Sõda lahti, püüsid pauk'wad, weri joosib,
elu lõpeb, surm ju tuleb, õhtu jõuab, päärw
weereb, pime ööse, tähed paistwad, ööpitt
laulab, töömees hingab, ingel walwab, waike
rahu, puhas jõda, hinge õnsus, taewa riikis,
rõõmus elu.

48.

Ma käin puhtaste, ma õpin hoolega, ma
panen tähele, ma mõtlen järele, ma ruttan
kiireste, ma laulan selgeste, ma ütlen ülesse,
ma panen paigale, ma seisjan ilusti, ma loen
kärmeeste, ma räägin julgeste, ma küsin öiete,
ma tahan tõeste, ma näen lahkeste, ma
hüüan kõwaste, ma luban kindlaste.

49.

Sa räägid targaste, ta paneb tähele, ja hoiad
tagasi, ta lükkab edasi, ja laulad ilusti, ta
kuulab wagusi, ja naerad lahkeste, ta nutab

härdate, ja astud kõwaste, ta sammub ta-
jaste, ja räägid waljuste, ta mõtleb jalaja,
ja tantsid teistega, ta istub ükšine, ja lähed
wäljale, ta läheb kiriku, ja tuleb wastu t'al,
ta pöörab kõrwa s'ult.

50.

Ma ruttan nobedaste, ja räägid libedaste,
ta laulab löbusaste, pääw paistab palawaste,
ma niidan kärmeste, ja künnad kibedaste, ta
riisub wiledaste, pill hüüab heledaste. Mu'l
tuleb kurwastust, s'ul 'pole armastust, ta tun-
neb haigendust; ei ole hingamist, ei rahu
kusagilt! Oh seda kaebdust, mis tuleb süda-
mest! Ei pääse patudest!

Laste peegel.

Jaakob nägi üht last uulitsa pääl pori
sisse kukkuvat. Nutuste jookšis ta sinna,
töstis teda üles ja tegi tema riided jälle puh-
taks, wiis siis teda tema wanemate juure, ja
wanemad kiitsiwad ning tänasiwad häätegijad
wäga, et nende armast lapsukest hädast pääst-
nud ja õnnetuse eest hoidnud oli. Jaakob

läks röömsa meelega kodu, jutustas seda oma wanematele, kes teda nenda samuti kiitsiwad.

Mis ja tahad, et teised s'ule peawad tegema, seda tee neile ka. Häätegu kannab intressid.

Mariie rääkis ikka tött. Tegi ta midagi, mis mitte öige oli olnud, siis tuli isi kohe ema wõi isa juure ja tunnistas oma süüdi üles, palus andeks ja lubas, teine kord mitte enam nenda teha. Wanemad röömustasiwad selle üle, ja andsiwad hää meelega andeks — ja Mariiest kaswas hää ja tubli, sõnakuulelik laps, kes oma wanemaid elu=aea armastas.

Mis sinust saab, armas laps? Kas ja ka oma wanemate sõna kuuled ja neid armastad? Wiist küll mitte. — Kui ja oma süüd tött mööda üles tunnistad, siis armastab sind igaiks.

Peeter kõndis uulitsa pääl ja leidis ühe maea eest wäikese piitsa. See piits oli aga wäikse Kaarli jagu, kes säälsammas maeas elas. Peeter täadis seda küll, aga ei hoolinud sest midagi, wöttis ära ja jooksis oma

teed. Sõhtu, kui ta magama heitis, nägi ta unes, et inglid tema ümber seisivad ja nutavad. Peeter küsis, miks n'ad nutavad? Inglid kostsid: „Meie nutame sellepärast, et sina Kaarli piitsa ära võtsid; ta otsib jeda taga ja nutab, sest wanemad on väga kurjad temaga nüüd! Meil on ka sinu pärast kahju; sest sa ei saa mitte meie juure taevasse, enne kui sa piitsa Kaarlile jälle tagasi oled annud.“ — Peeter kohkus väga ära, ärkas üles ja hakkas nutma, ning ei saanud enam und filmi kunni hommiku walgeni. Siis tunnistas ta oma pattu ja unenägu wanimatele üles, wiis piitsa Kaarlile tagasi, palus temalt andeks ja ei warastanud ilmaski enam. Ja inglid rõõmustasivad tema pärast.

Tee sina, armas laps ka nenda. Ära wõta teise oma, siis rõõmustawad inglid sinu pärast ka.

Hans ei tahtnud mitte õppida. „Ma olen ju weel väike,“ ütles ta; „kui suureks saan, küll siis õpin!“ — Hans kaswas suureks, aga ei õppinud sugugi, sest et ta laisklemisega

juba ennast ära harjutanud oli. Ja mis temast sai? Üks ümberhulkujaja, joodik, waras ja rööwel! Wiimaks saadi teda kurja töö päält kätte, anti kohtu kätte, ja et tema süüd juba nii suurend oliwad, mõistis kohus teda Sibeeria maale, ära kaugele maale, kus külm on, sügawasje mäe-kaewandusse kulda kaewama, mis väga raske töö on, ja kus sugugi pääwa walgust näha pole.

Waata, armas laps, mis laisadest ja hooletumatest wiimaks saab. Sellepärast ole wirt ja öpi tarkust, mis sul edespidi suureks kasuks on, et sa mitte Hansu sarnatseks ei jää.

Willem istus wäljas tua ukse ees, ja temal oli tükk leiba käes, mis ta praegu sööma tahtis hakata. Sääl tuli waene kerjaja ja palus: „Armas wäikene laps, anna m'ule ka üht raasukest omast leiwast; m'ul on väga suur nälg!“ — „Wõta, armas tüla isa!“ ütles Willem lahkest, „wõta kõik, ja kui sa weel tahad, ma toon siis ema käest juure!“ Waene tänas ja õnnistas, wöttis leiba wastu, ja Willem oli rõõm seda nähes, kui wanake suure isuga palusest näris.

Tee sina ka nenda, armas laps; sest sina ei tea mitte, kuidas sinu käsi saab käima. Kui ja kõwa südamega oled ja ei anna waesele, kui t'al häda on, siis ei halasta ka teised ju pääle. Nõõmsat andjat armastab Jumal.

Jüri ei mõtelnud mitte muu kui söömise, joomise ja mängimise pääle. Õppimine ja koolis käimine oli temale suureks waewaks ja koormaks. Homiku ei tahtnud ta woodist sugugi üles tõusta, ja kui teised lapsed juba kõik kooli-tuas oliwad, siis alles wenis Jüri pittkameši järele. Koolis ei teinud, ei kuulnud ega pannud ta midagist tähele. Ta oli üsna laisk. Kui ta suureks kaswas, ei mõistnud ta midagi, ja ükski ei sallinud teda.

Sellepärast õpi, armas laps, hoolgaste, ja ära raiska oma kallist õppimise aega, mis sulle suureks kahjuks tuleb. Tark saab igal pool läbi, aga rumal jääb hädasse, ja teda naerawad igauks.

Wäite Juku wiskas kiwa naabri maea katusele. Isa nägi seda ja ütles: „Kuule, Juku, ära pilla! Sa wiskad seda wiisi ka

naabri onu afnad katti." Zuku ei kuulanud keeldu. Kui isa ära läks, hakkas ta jälle pillama, ja üks kiwi löi naabri afna suure ruudu katti, nenda et tütid pisukeste Mann'i nägu vastu kargasivad, kes afna kõrvas istus ja temale väga haiged tegivad. Naabri onu tuli Zuku isale kaebama, mis pois teinud oli. Zuku sai isa käest tubliste witsu ja isa pidi kahju kalli rahaga tasuma. Kui teised naabri lapsed seda kuulda said, mis sugune kuri ja sõnakuulmata pois Zuku on, ei wötnud n'ad teda enam mängima, waid hoidsiwad endid temast eemale. Nenda jäi Zuku üksipäini ja ära põlatud kõigist.

Waata mis sõnakuulmata olekust tuleb! Sellepärast, armas laps, kuule oma wane-
mate sõna, auusta ja pea neid armsaks ja kalliks, et sinu käsi häästi käiks ja sina kaua maa pääl elaks.

Homiku laul.

Pimedus kaub walguse eest,
Päike ju paistab pilwede seest.

Lindude laulud täidavad tuult.
Vilgede ilu paistab kui kuld.

Igal pool rõõmu, kõigil' on lust,
Loojal' auu annab lahke meel wist.

Issandat kiitku minugi keel,
Et Ta mind kaitšnud pimedal ööl.

Õhtu laul.

Wäsin'd olen, magama
Lahan heita rahuga,
Issa, armu filmaga
Minu und jää walwama.

Olen täna paha tein'd,
Olen eksi tee pääl käin'd,
Jeesuse weri teeb,
Et see wõlg ka maha jääb.

Nutjad filmad kuiwata,
Haiget südant paranda;
Waeſtest lastest igal pool
Olgu Sinu isa hool!

Minu armsaid omaſeid,
Issa, ema, wennaſeid
Kaitse armust alati,
Wanu, noori, ühtlasi.

Jeefuse palwe.

Meie Iſa, kes Sa oled taewas! Pühitsetud ſaagu Sinu nimi. Tulgu meile Sinu riik. Sinu tahtmine ſündigu kui taewas, nenda ka maa pääl. Meie igapääwast leiba anna meile tänapääw. Anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglaistele. Ära ſaada meid mitte kiusatuse ſiſse. Waid päästa meid kurjast ära. Sest Sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste! Amen!

Jumala kümme käsku.

1. Mina olen Iſſand, ſinu Jumal. Sul ei pea teiſi Jumalaid olema minu kõrwas.
2. Sina ei pea mitte Jumala oma Iſſanda nime ilma asjata ſuhu wõtma; ſest Iſſand ei jäta teda nuhtlemata, kes Tema nime kurjaste pruugib.
3. Sina pead pühapääwa pühitsema.
4. Sina pead oma iſa ja ema auustama, et ſinu käſi häästi käib ja ſina kaua elad maa pääl.

5. Sina ei pea mitte tapma.
6. Sina ei pea mitte abielu ärarikkuma.
7. Sina ei pea mitte warastama.
8. Sina ei pea mitte ülekohtut tunnistama oma ligimese wastu.
9. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.
10. Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmartajat, weiksid, ega muud, mis tema päralt on.

Sest mina Issand, sinu Jumal, olen üks püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik neile, kes mind wihkawad. Aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik.

Sina pead Issandat oma Jumalat armastama kõigest südamest, kõigest hingest, meelest ja wäest, üle kõige kallima ja armsama asjade maa pääl ja taewas, ja oma ligimest, kui isiennast. Need kats on kõige ülemad käsujõna.

Hommiku palwe.

Sa oled mind jell' võsel armulikult hoidnud, oh Issand! valgusta mu südant ja mõistust ja tee lahti mu uuled, et ma Sule laulaks, Sind kiidaks ja tänaks. Ole jell' pääwal oma armuga minu juures ja õnnista minu ettevõtmist. Amen.

Palwe enne söömist.

Oh armas Õnnistegija! õnnista minu leivavõtmist, mis Sa isi armust m'ule oled jaganud, Sinu auuks ja minu ihu rammuks! Amen.

Palwe pärast söömist.

Tänu Sule, kallid helde Issand! kes Sa mind jälle oled söötanud ja jootanud. Sinu nimi olgu kiidetud igaweste! Amen,

Õhtu palwe.

Kiidetud ja tänatud olgu Su püha nimi, helde Issand! Sinu armuliku kaitsmise eest. Anna minu patud andeks, mis ma jell' pääwal teinud olen, kaitse ja hoia võsel mind, kui ma magan, et kuri waenlane m'ule ühtige kahju ei wõi teha. Amen.

Wõõra tähede seletus.

- C, c, tse,** kui **ä, e, i** tema järele tuleb, nii kui: Ceder, Cäcilie. Cilicia, aga siis kui pehme **ƒ,** kui **a, o, u** ja **ü** tema järele tuleb, nii kui: Carl, Constantin, Claudius, Cornelius, Cuba, Cürrie, Circus, (tsirkus).
- Ch, ch, tse=ha,** n'agu kõwa **h,** ehk **hh,** nii kui: Erich, Albrecht, Leberecht; hakatuses ka kui **ƒ,** nii kui: Christian, Chaldea, Christlieb, Christine.
- F, f, ehw,** n'agu kõwa **w,** nii kui: Florentin, Florian, Ferdinand, Flora, Friedrich, Freimund.
- Q, q, ƒu,** n'agu **ƒw,** nii kui: Quinta (üttele Kwinta) Quarta, Quintus, Quer, Quellenstein.
- B, v, ƒau,** n'agu kõwa **w,** nii kui: Valentin, Victor, Vincentius (üttele: Bintsentsius). Veronica.
- X, x, ƒs,** n'agu **ƒs,** nii kui: Xaver, Alexander, Xenie, Xerxes, Felix, Sextus.
- Y, y, üpsilon,** n'agu **j,** nii kui: New-York (üttele: Nju-Joorſ). Nacht, aga siis

kui i, kui Njop (üttele: Njop), Cyril-
lus, Fanny, Cylinder, Milly.

3, z, **tset**, n'agu **tst**, nii kui: Zion, Laa-
zarus, Zoe, Zenobie, Zacharias, Ze-
bedäus, Zeitung.

Ladina keele kirjatahed.

a b c ch d e f g h i

a b c ch d e f g h i

j k l m n o p q r s

j k l m n o p q r s

t u v w x y z ä ö ü

t u v w x y z ä ö ü

A B C D E F G H I

A B C D E F G H I

J K L M N O P Q R

J K L M N O P Q R

S T U V W X Y Z

S T U V W X Y Z

Tee mis õigus on ja ära karda kedagi. Söö mis küps, räägi mis tösi. Kes ei taha tööd teha, ei pea ka sööma. Teenitud leib teeb punased paled. Ära tee ülekohut, et su südame tunnistus sind ei waewa. Mis sa tahad, et teised s'ule peawad tegema, seda tee neile ka, Ole seega rahul, mis s'ul on.

Ülekohus ei seisa kottis. Aeg annab hääd nõuu. Parema karta, kui kahetseda. Walel on lühikesed jalad. Ei küsija suu päüle lööda, aga wõtja käe päüle lüüakse. Isienese kiitus haiseb, Häda õpetab palwet tegema. Täna minule, homme sinule. Uhkus tuleb enne langemist. Ahnus lükkab auku. Õigus kestab igaweste. Tuleb aeg, tuleb nõuu. Mida suurem häda, seda ligem Jumal. Noorelt waletab, wanalt warastab. Eksitus on inimlik. Pea oma aega kalliks. Õppimine teeb targaks. Igaüks on oma õnne sepp. Parema auuga surra, kui häbiga elada. Kes teisele auku kaewab, langeb isi sisse.

Kirjutuse tähed.

a b c ch d e f g h i j

a b c ch d e f g h i j

k l m n o p q r s t u

l m n o p q r s t u

v w x y z ä ö ü

v w x y z ä ö ü

A B C D E F

A B C D E F

G H I K L M

G H I K L M

N O P Q R S

N O P Q R S

T U V W X Y Z

T U V W X Y Z

Rahu kosutab, waen kautab.
Inime mötteleb, Jumal ju-
tab. Ulekohtune wara ei kosu.
Laen teeb muret. Rahju läbi
saab inime targemaks.

Rooma ja Araabia numbrid.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.		
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
XIX.	XX.	XXI.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.		
19.	20.	21.	30.	40.	50.	60.	70.		
LXXX.	XC.	C.	CI.	CC.	CCC.	CD.	D.		
80.	90.	100.	101.	200.	300.	400.	500.		
DC.	DCC.	DCCC.	CM.	M.	MD.	CCMD.			
600.	700.	800.	900.	1000.	5000.	10,000.			
CCCMD.			MW.		MDCCLXXIX.				
100,000.			1,000,000.			1879.			

úfs forð úfs.

2 forð	1	n	2	5 forð	5	on	25
2 —	2	—	4	5 —	6	—	30
2 —	3	—	6	5 —	7	—	35
2 —	4	—	8	5 —	8	—	40
2 —	5	—	10	5 —	9	—	45
2 —	6	—	12	5 —	10	—	50
2 —	7	—	14	<hr/>			
2 —	8	—	16	6 forð	6	on	36
2 —	9	—	18	6 —	7	—	42
2 —	10	—	20	6 —	8	—	48
<hr/>				6 —	9	—	54
3 forð	3	on	9	6 —	10	—	60
3 —	4	—	12	<hr/>			
3 —	5	—	15	7 forð	7	on	49
3 —	6	—	18	7 —	8	—	56
3 —	7	—	21	7 —	9	—	63
3 —	8	—	24	7 —	10	—	70
3 —	9	—	27	<hr/>			
3 —	10	—	30	8 forð	8	on	64
<hr/>				8 —	9	—	72
4 forð	4	on	16	8 —	10	—	80
4 —	5	—	20	<hr/>			
4 —	6	—	24	9 forð	9	on	81
4 —	7	—	28	9 —	10	—	90
4 —	8	—	32	<hr/>			
4 —	9	—	36	10 forð	10	on	100
4 —	10	—	40	10 —	100	—	1000

„Arka üles!“ hüüab tuff.
„Ole hoolas ja ta wirt.

Spetus sind targaks teeb;
Siis sind igauks ka näeb.“

Zensuri poolest lubatud. — Riias, 11. Deetsembril 1878.

Trükitud W. Worm'i juures Pärnus.

J. Ruggise kuluga.

